

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ №15

София, 28 октомври 1997 г.

(обн., ДВ, бр. 101 от 4 ноември 1997 г.)

Конституционният съд в състав:

Председател: Живко Сталев

Членове: Асен Манов

Цанко Хаджистойчев

Станислав Димитров

Неделчо Беров

Стефанка Стоянова

Тодор Тодоров

Георги Марков

Маргарита Златарева

при участието на секретар-протоколиста Енита Еникова в закрито заседание, проведено днес, разгледа докладваното от съдията Цанко Хаджистойчев конституционно дело № 9 от 1997 година.

Делото е образувано на 17 юли 1997 г. по искане на 49 народни представители от 38-ото Народно събрание. Конституционният съд е сезиран да упражни правомощията си по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията и да обяви противоконституционност на чл. 3, ал. 5 от Закона за държавния бюджет на Република България за 1997 г. (ЗДБРБ - 1997 г.) - ДВ, бр. 52 от 1 юли 1997 г.

В искането се изтъква, че "въпреки крайно ограничения бюджет на съдебната власт, фактически той и не е обезпечен". Поддържа се, че посочената разпоредба "няма никакво практическо значение", защото по този текст разходите са в рамките на приходите в общия държавен бюджет, като чл. 12, ал. 2 от закона поставя субсидиите за бюджета на съдебната власт на трето място. Според искането тази уредба противоречи на чл. 8 и чл. 117, ал. 2 от Конституцията. Цитира се Решение № 17 от 1996 г. на Конституционния съд.

С определение от 31 юли 1997 г. Конституционният съд допусна искането за разглеждане по същество. Със същото определение съдът конституира като заинтересувани страни по делото Народното събрание, Министерския съвет, министъра на финансите, министъра на правосъдието и правната евроинтеграция, Висшия съдебен съвет, Върховния касационен съд, Върховния административен съд, главния прокурор и Националната следствена служба, на които даде възможност в срок до 15 септември 1997 г. да представят писмени становища.

С придружително писмо, подписано от председателя на Народното събрание, постъпи становище на Комисията по бюджет, финанси и финансов контрол на Народното събрание. Становища представиха също Министерският съвет, министърът на финансите и министърът на правосъдието и правната евроинтеграция. В становищата се поддържа, че искането е неоснователно.

Основните аргументи на Комисията по бюджет, финанси и финансов контрол на Народното събрание са, че чл. 5, ал. 3 и чл. 12, ал. 2 ЗДБРБ-1997 г. "гарантират приходите в бюджета на съдебната власт, а не ги намаляват или поставят под съмнение". Посочва се, че атакуваната с искането разпоредба съответства напълно на Решение № 17 от 1996 г. на Конституционния съд.

Становището на Министерския съвет пледира за отхвърляне на искането, като аргументацията е главно следната:

- "парламентът, отчитайки обективните фактори и в съгласие с конституционните си правомощия, е приел държавния бюджет за 1997 г.". Разпоредбата на чл. 3, ал. 5 ЗДБРБ-1997 г. е в светлината на приетото от Конституционния съд с Решение № 6 от 1993 г. относно термина "разделение на властите";

- като "предвижда компенсация от републиканския бюджет в случаите, когато реално събраните приходи от органите на съдебната власт са по-малко от планираните в закона", атакуваната разпоредба обезпечава бюджета и "нормалното функциониране на съдебната власт";

- оспорената разпоредба е сходна със "съответния текст от Закона за държавния бюджет на Република България за 1996 г., който Конституционният съд е въздигнал като конституционносъобразен".

Останалите две становища - на министъра на финансите и на министъра на правосъдието и правната евроинтеграция, са близки по съдържание със становището на Министерския съвет.

За да се произнесе по искането, Конституционният съд взе предвид следното:

Разпоредбата, чиято противоконституционност се иска да бъде обявена, гласи: "Неизпълнението на собствените приходи по бюджета на съдебната власт се компенсира от републиканския бюджет по реда на чл. 12, ал. 2." От своя страна чл. 12, ал. 2 ЗДБРБ-1997 г. предвижда Министерството на финансите периодично и пропорционално на тримесечното разпределение на разходите да разпределя постъпилите приходи при спазване на определени приоритети. Субсидиите за бюджета на съдебната власт действително са поставени на трета позиция, но те предхождат разходите за министерствата, ведомствата и другите бюджетни

организации. (По бюджета за 1996 г. те бяха наред с тях.) Те предхождат и субсидиите за стимулиране на производството (т. 5). Пред субсидиите за съдебната власт са единствено плащанията по обслужване на държавния дълг (т. 1) и трансферите за социалното осигуряване и общините (т. 2).

Тази уредба осигурява реалното финансиране на съдебната власт. В случаите, когато действително събраните приходи от съдебната дейност не покриват предвидените в закона (чл. 3, ал. 1, т. I-1), попълнението ще дойде от републиканския бюджет. Въздигането на последния в допълнителен приходоизточник на съдебната власт обезпечава независимостта и самостоятелния бюджет на тази власт и неговата реализация. Твърдението, че уредбата "няма никакво практическо значение" е явно несъстоятелно. Ако въпросната разпоредба липсваше, тогава би могло да се говори за финансова необезпеченост и опасност за парализиране на независимата съдебна власт, респ. за нарушаване на чл. 8 и чл. 117, ал. 2 от Конституцията (реш. № 17 от 1996 г. на Конституционния съд).

Неприемлив е също доводът, според който чл. 3, ал. 5 ЗДБРБ - 1997 г. поставя съдебната власт на самоиздръжка. Това би било така, ако съдебната власт е оставена само на своите собствени приходи и неизпълнението им не се компенсира от републиканския бюджет.

Искането изпада и в известно противоречие. От една страна, то поддържа, че разглежданата разпоредба е неконституционносъобразна, а от друга страна, ѝ противопоставя чл. 3, ал. 5 ЗДБРБ - 1996 г. и Решение № 17 от 1996 г. на Конституционния съд, а те съвпадат с атакуваната разпоредба. Според искането двете разпоредби са контрадикторни - едната в противоречие, а другата в съответствие на основния закон.

Анализът на текстовете показва, че в хипотезата на недостатъчност на собствени приходи, която ни интересува, те имат еднакво по същество нормативно съдържание. В единия текст е записано, че неизпълнението е "за сметка на републиканския бюджет", а в другия - че "се компенсира от

републиканския бюджет", което всъщност е равнозначно. Функциите на атакуваната разпоредба за действащия бюджет са същите, каквито е имал чл. 3, ал. 5 ЗДБРБ - 1996 г. за бюджета за 1996 г. Дотолкова, доколкото се съзира различие между двата текста, то е в терминологично отношение. Редакцията на чл. 3, ал. 5 ЗДБРБ-1997 г. е подобрена, съобразена е и със Закона за устройството на държавния бюджет (ДВ, бр. 67 от 1996 г.). Този закон е влязъл в сила след ЗДБРБ-1996 г. (ДВ, бр. 16 от 1996 г.) и по принцип не употребява термина "за сметка", освен в чл. 33, ал. 1. В заключение трябва да бъде подчертано: атакуваната разпоредба възпроизвежда чл. 3, ал. 5 ЗДБРБ - 1996 г. Последният от своя страна възпроизвежда чл. 3, ал. 5 ЗДБРБ - 1995 г. (ДВ, бр. 46 от 1995 г.), съответно чл. 3, ал. 3 ЗДБРБ - 1994 г. (ДВ, бр. 22 от 1994 г.) и чл. 3, ал. 3 ЗДБРБ - 1993 г. (ДВ, бр. 55 от 1993 г.), имащи същото съдържание.

Следователно такава разпоредба, каквата е чл. 3, ал. 5 ЗДБРБ - 1997 г., фигурира във всички закони за годишния държавен бюджет на Република България от 1993 до 1996 г. включително. Това искането пропуска и не държи сметка за посоченото съвпадение.

Позоваването на Решение № 17 от 1996 г. на Конституционния съд не е аргумент за уважаване на искането, а за обратното. Достатъчно е в това отношение да се припомни защо и как се стигна до това решение.

Разпоредбата на чл. 3, ал. 5 ЗДБРБ-1996 г., която съвпада с разпоредбата, предмет на настоящото дело, бе изменена с § 3, т. 2 от Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 1996 г. (ДВ, бр. 68 от 1996 г.). Текстът доби следното съдържание: "Разходите по бюджета на съдебната власт се извършват до размера на постъпилите приходи по сметката в банката, включително трансфера от републиканския бюджет." Конституционният съд обяви изменението за противоконституционно и решението му (№ 17 от 1996 г.) възстанови действието на чл. 3, ал. 5 ЗДБРБ-1996 г. в първоначалната

редакция. Оттук произтича, че аналогичната разпоредба в бюджетния закон за 1997 г. не може да се счита за неконституционносъобразна.

Останалите решения на Конституционния съд, посочени в искането на народните представители, също не подкрепят тезата за противоконституционност - решения № 3 от 1992 г., № 18 от 1993 г. и № 17 от 1995 г.

Всичко това дава основание да се приеме, че чл. 3, ал. 5 ЗДБРБ - 1997 г. не противоречи на чл. 8 и чл. 117, ал. 2 от Конституцията, както и на която и да било друга конституционна норма. Той е в съгласие с разбиранията, които съдът е изразявал в свои решения относно независимостта на съдебната власт и самостоятелността на нейния бюджет.

По тези съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията Конституционният съд

РЕШИ:

Отхвърля искането на 49 народни представители от XXXVIII Народно събрание за обявяване за противоконституционен чл. 3, ал. 5 от Закона за държавния бюджет на Република България за 1997 г. (ДВ, бр. 52 от 1 юли 1997 г.).

Председател: Живко Сталев